

Føroya SOSIAL-DEMOKRATUR

Blaðstjóri
P. KARBECK MOURITSEN
Prent:
A. ØSTER

Samarbeiði millum javnaðarmenn og samband.

Sum vanligt fer »Dagblaðið« við rongum tíðindum.

Millum sambandsmenn og javnaðarmenn fara ongar samráðingar fram um framtíðar samarbeiði.

Javnaðarmenn gingu í samarbeið við sambandið undir og aftaná kriggið. Men tað var um ein uppbyggingarpolitikk, sum javnaðarmenn ristu upp linjur-nar fyrri.

Soleingi A. Samuelsen svaraði fyrri flokkin gekk sama-beiðið. Tá kundu flokkarnir líta á lyfti og orð. Men so brátt hann legði frá sær ella kom i minni-tal, vóru sambandsflokksins undirskriftir, orð og lyfti ikki at líta á eins og fyrri stuttum so gjølla greitt frá her i blaðnum. Samanber sambandsins viðferð av sáttmálanum, samarbeiðinum i nevndum o.s.fr.

Vit skylda at siga, at vit fyrri álitandi hava frætt, at tað ið oljuspurningurin var fyrri, skuldu Andreas Samuelsen og Poul Niclasen vera fyrri at halda sáttmálan og ganga við javnaðar-monnum til at taka alla inn-flytan av oljuni. Men Jóhann Poulsen, Kr. Djurhuus, Iversen og Weihe vóru imóti, valdu heldur at verja oljagentarnar enn at halda sín skriftliga sáttmála. Tað er eisini frætt, at Andreas Samuelsen og P. Niclasen hava kent seg illa við Iversen, Weihe og Kristian Djurhuus samanlegging við fólkaflokk in i at reka javnaðar-menn frá nevndarformanns-störvum sínum.

Er hetta rætt, sum vit her hava frætt sum álitandi tíðindi, skylda vit sjálvandi at gera mark fyrri okkara ábreiðslu til sambandsflokkin. Tað er bara tað keðiliga, um vit so mugu siga, at júst tann parturin av sambandinum, sum bardust fyrri at vera orðhaldin og álitandi, fer burturúr tí politiska leiki-num, meðan hin parturin ikki bara hevur tikið leiðsluna, men so gott sum alla sambands-skútuna sum hon er.

Tá ið nú »Dimmalætting«, sum maðurin segði, friggjar av nýggjum, er tað ruddiligt hjá okkum at siga henni, at javnaðarflokkurin fórir socialistiskan politikk og vil bara hava við

menn at gera, ið vilja vera við til at fremja ein arbeiðsmanna- og fiskimannapolitikk — og sum halda orð sitt og eru á at líta.

Javnaðarflokkurin ger ikki mun á flokkum, tá ið talan er um fremjan av hesum politikki.

Stýrisliga stendur javnaðarflokkurin á nógaldandi stjórn-arstøðunnargrund og er avgjördur móltøðumaður av loysing-arpolitikkinum.

Innanfyrri okkara stjórnarskip-an kunnu vit fáa alt tað sjálv-stýri, sum vit ynskja, og sum vit eru mentir at taka. Um hesa stöðu javnaðarmanna skal eingin ivast.

Framsýning skúlabarna.

Tey lærarafólkini S. E. Matras, Elisaaeth Arge og J. Kjæld hövdu fyrririkað framsýning av skúla-barnatekningum fyrst í vikuni.

Her skal ikki verða gjörður mannemunur, hvør var best og hvør var verst, men bet s-mikið skal verða sagt, at hetta var ein tann áhugaligasta fram-sýning, ein hevur verið til i seinni tíðini.

Stóra tókk til, ið tóku tókini og væl mótt næstu ferð.

+

Oyggjaskeggi skrivar um „Útrák“.

Eittans sogsavni kom út, tað eg veit, »Útrák« eftir Martin Joensen, og eg taki meg ikki aftur í at kalla hesa bók eitt valaverk í føroyskum bókmentum.

Nú eg siti við bókini fyrri mær, hugsí eg um, hvussu væl tað hevði komið við, um árstal hevði verið við hvørja söguna. Sumt í hesum savni er uppi í tí fyrsta, sum sogsuskaldið læt koma á prent, annað er nýskrivað, ella í hvussu so er nær ókunnugt, og tað er mest hetta seinna, eg ætli mær at siga nokur orð um. Sumt av tí elsta er meira líkt myndum enn sögum, myndir, ið sögu frá skilligum gávum til at festa hugløg á blaðið. Eitt nú minnst meg »Eina bygdamynd« við sínum dapra dæmi, og setning- ingar sum hesin: »Sum ein svartur ófrættisfuglur fór prest-urin gjøgnum bygdina« er ongar-tíð farin nær úr huga. Adra-staðni segði høvundurin á 6-gloymandi hátt frá ljóði, eg havi ikki annars í føroyskum bókmentum funnið slíkt, og ikki í útlendskum sæð ftari lýsingar av hesum sama. »Jólágásin« er kanska eingin meistarsøga — hon er skrivin eina 15 ár herfyri ella meira — men í henni eru eisini so beinræknar lýsingar, at hon tá líkast burtur úr sögum, sum komu í bók ella bløð í Føroyum. Men slíkar sögur — ella myndir — frá hini fyrru tíðini eru mest sum royndir, nú vit lesa tær nýggjari sögur-nar. So nógv er M. J. framfarin sum sogsuskaldi.

Martin Joensen er ikki lætt-hentur til, fyrr gekkst honum heldur illa at koma á gongd ella at koma úr stað — sama brekið hevði skald-ogan »Fiskimenn« — men nú hevur hann fingið eitt so miðvíst lag, at eitt tað

Kunngerð

Valstýrið í Tórshavn lýsir lögtingsval miðvikudagin 8. nov. 1950 í Tórshavnar valdómi at verða í tingstovuni í Tórshavn. Stemmat verður í tíðini frá kl. 10 f. p. til kl. 1 s. p., frá kl. 3 s. p. til kl. 8 sp. og verður tá givið uppat, so skjótt steður kemur í.

Uttanfyrri 2 km frá valstaðnum (tingstovuni). verða hesi pláss roknað at vera: Hvitanes, Hoyvik, Hoydalir eystanfyrri Hoy-dalsá, Argir og einstök hús í Havnardali og fyrri innan Svartafoss.

Tórshavn, tann 23. september 1950.

Fyrri valstýrið í Tórshavn
CARTER NICLASSEN
fm.

sindur tunguenta bert sum gevur sögunum meiri tygd. Áltíð hevur hann fast fyrri hond og fast undir fótum, tá ið hann skrivar, vit eru í føroyskari bygd við sínum arvi av trúgv, av pátrúgv, av trongsýni og av almúguvís-dómi, av tí íhvandi og — stund-um — tí eitt sindur láturverða. Mest er tað álvara, ið gevur søg-unum dæmi, eitt álvara, sum er merkt av lívsroyndum skaldsins og av gávum hans til at skilja tað sálarliga aftanfyrri tilburðir-nar. Vit vistu áður, at M. J. dugdi at greiða frá veruligum lívi, frá hvønn dagslívinum bæði á landi og sjógv, eisini í sínum grelligasta sniði, og frá tí, ið avsklepað var, og at hann hevði lyndi til at leita eftir hugdám-inum hjá persónum sínum, men í hesum nýggju sögunum er tað komið afturat, at skaldið í honum betur hevur fingið málið fyrri seg, hann er nú hin búni listamaðurin, ið skrivar sögur úr einum sonnum Føroyum. Og kortini — ella kanska tí — er Martin Joensen ikki bert heim-býlisskald, bygdaskald, hann eigur ta vðáru sjónina, sum lyftir fólk og hendingar upp í ein al-mennan heim.

Her ber ikki til at nevna sögur burtúr, einasta skuldi verið »A heimferð«, sum kanska er mest heilskapad av ollum, og ikki fara vit heldur at royna at líða sögur sundur til at vísa á dygd teirra og brek, tað er nóg mikið at vísa fólk á, at »Útrák« er eitt tað besta sögunavn, ið nakrantíð er komið á føroysk-um máli. Satt er tað, at sögur-nar ofta eru daprar, men tær eru sannar, og tær eru skald-verk, og tí eiga tær í sær ta reinsandi og lívgandi meg, sum allur góður skaldskapur eigur.

Chr. Matras.

Handil og gjaldoyra.

Hr. Th. Petersen skrivar í Dagbl. mikið um hesi mál, og skal her sigast eitt sindur heri-móti.

Amerika rindaði Danmark í sín lut av marshallhjálpin 1000 mill. kr. at reisa seg aftur á fót-ur við. Ýmsar ætlanir vóru, hvat var best at gera við peningin, men samtykt varð at minka um skuld ríkisins í nationalbanka-num við teim uml. 800 mill. kr., meðan restin, tær uml. 200 mill. kr. yóru latnar til ídnaðarfram-tøk, alto um 1/5 av peninginum. Hetta er alt, sum kom til brúks.

Av hesum uml. 200 mill. kr. samtykti ríkisdagurin at lata

Føroyar fáa ikki 7 1/2 mill., sum fólkatálið lutfallsliga kundi heim-ilað til, men 10 milliónir.

Hesar 10 mill. standa í nation-albankanum og bíða eftir, at lögtingið og ríkisdagurin hava samtykt einsljóðandi lóg um nýtsluna av teimum. Tá henda lóg er lögð fyrri og samtykt av marshallnevnd Amerikas, eru milliónirnar okkum tókar, men ikki fyrr.

Eisini skrivar Th. P., at Fø-oyar missa 400.000 í rentu av tí hesin peningur ikki kemur heim í okkara bankar. Men hvør banki í Føroyum gevur 4 pct. rentu fyrri pening settan inn utt-an uppsøgn? Tí meining fólka-flokksins er væl enn at nýta peningin til ravagnsverk og havnir?

Herumframt hava føroyingar fingið sama rætt sum danir at søkja ídnaðarlán av tí fimtaparti, ið Danmark ættar sær at nýta. Eru hesar treytir at lasta?

Eisini skrivar hr. Th. P., at vit mugu selja okkara ítalska og spanska gjaldoyra í national-bankanum uttan at hava loyvi at keypa fyrri tað í hesum lond-um. — Hetta er ynski føroyskra útflutningsmanna, sum ikki vildu hava peningabýti við hesi lond, men vorubýti. — Danmark iv-aðist at uppflyta teirra ynski, men gjørdi tað tó. Krevja út-flutningsmenn okkara hetta broytt, so fáa teir tað.

Eftir gjaldoyrisætlan Føroya skulu vit selja fyrri umleið 28 mill. kr. í enskum oyra og er tað tá eitt hall hjá okkum í fremmandum oyra uppá um 12 mill. kr. Hetta restandi oyra hava vit fingið úr nationalbankanum til vanligt søluvirði »birt. okkara valutaskipan, men heldur hr. Th. Petersen, tá hann hugleiðir ísfiskasølurnar í Bretlandi í ár, at vit vera at vinna 28 milliónir í enskum gjaldoyra í ár?

Meira skrivar hr. Th. P. at vit hava ikki loyvi at keypa biligt í Belgíu fyrri góðar dollars. Men her má hr. Th. Petersen siga fólk frá, hvørjar góðar dollars vit hava forvunnið okk-um at keypa fyrri úr Belgíu.

Sbrt. valutaskipanina kann hr. Th. P. væl keypa í Belgíu, um hann annars eigur vøru at selja, sum Belgíumonnum hóvar.

Hví so dyrt í Føroyum? Hetta spyr hvør maður.

Nú ein spurning til hr. Th. Petersen, valutastýrislir;

Ansar tygum altíð eftir, tá ið menn søkja gjaldoyra, at geva teimum monnum, sum kunnu keypa biligast uttaneftir, tann neyðturvuliga oyra?